Janica Ylikarjula

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle Lausunto

12.2.2018

Valtioneuvoston EU-vaikuttamisstrategia 2018, E 106/2017 vp

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää kuulemispyynnöstä ja esittää kunnioittavasti seuraavaa:

Vaikuttamista EU:n tulevaisuutta luotaavaan työhön ja lainsäädäntövalmisteluun

EK pitää välttämättömänä, että Suomen EU-politiikka on strategista ja pitkäjänteistä ja että Suomi on aktiivinen toimija niin neuvostossa kuin komission ja parlamentin suuntaan.

Kokonaisvaltaisen EU-strategian tärkeys korostuu, kun todennäköisyys EU:n kehittämiselle monivauhtisesti on kasvanut. EU:n hajaantuminen ja heikentyminen ovat Suomen taloudelle riski. EU:n yhtenäisyyttä ja toimintakykyä on pyrittävä vahvistamaan kaikessa päätöksenteossa, kuitenkin toimivaltarajoja kunnioittaen.

Vuonna 2018 tehtävien eurooppalaisten päätösten vaikutukset voivat olla kauaskantoisia. Suomen on tärkeää olla muokkaamassa valintoja ja vältettävä marginalisoituminen kaikkia uudistuksia vastustavana jäsenmaana. Sisämarkkinat toimivat parhaiten niiden maiden kesken, jotka ovat mukana syvenevän integraation kaikilla osa-alueilla. Suomen kannalta edullisinta on pysyä integraation etujoukossa ja siten sisämarkkinoiden ytimessä.

Suomen puheenjohtajuuskauden ajankohta, syksy 2019, tarjoaa Suomelle tulevana puheenjohtajamaana erinomaiset mahdollisuudet vaikuttaa sekä Eurooppa-neuvoston strategiseen ohjelmaan että komission tulevaan työohjelmaan. Niillä luodaan ensi vuonna EU-politiikan painopisteitä viideksi vuodeksi eteenpäin. Tätä työtä varten Suomen tulee tämän vuoden aikana linjata omalta osaltaan EU:n toiminnan tulevia prioriteetteja ja pitkäntähtäimen tavoitteita sekä tehdä niihin liittyvää vaikuttamistyötä. Vaikuttaminen on syytä aloittaa hyvissä ajoin, jotta Suomelle tärkeät teemat olisivat mukana jo edeltävien puheenjohtajuuskausien ohjelmassa.

Samaan aikaan EU:n tulevaisuutta luotaavan työn kanssa etenee tärkeä valmistelu- ja lainsäädäntötyö. EU-vaikuttamisen on oltava tässäkin suhteessa ennakoivaa ja prioriteetit eri politiikkalohkoilla on valittava siten, että ne tukevat Suomen pitkäntähtäimen etuja mahdollisimman hyvin. Ottamalla sidosryhmät mukaan prioriteettien valintaan ja Suomen kantojen valmisteluun varmistetaan, että eri intressit huomioidaan riittävän laajasti.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
PL 30 · Eteläranta 10, 00131 Helsinki · Puhelin 09 42020
etunimi.sukunimi@ek.fi · www.ek.fi · Y-tunnus 1902799-1 · Kotipaikka Helsinki

Janica Ylikarjula 12.2.2018

Elinkeinoelämän EU-vaikuttamisessa korostuvia teemoja vuonna 2018

EK:n EU-edunvalvonnan keskiössä ovat vuonna 2018 lainsäädäntö- ja muut hankkeet, jotka tähtäävät jäsenmaiden ja EU:n alueella toimivien yritysten kilpailukyvyn parantamiseen, talouskasvusta huolehtimiseen ja työllisyyden kohentamiseen.

Elinkeinoelämän näkökulmasta tärkeitä edunvalvontakohteita ovat:

- digitaalisten sisämarkkinoiden strategian toimenpiteiden valmistelu ja päätöksenteko
- EU:n sosiaalista ulottuvuutta koskeva kehittämistyö
- EU:n monivuotiset rahoituskehykset
- digitaalisen liiketoiminnan verosääntöjen kehittäminen
- energiaunioniin liittyvä lainsäädäntö
- kiertotalouden toimintasuunnitelman keskeiset osa-alueet
- elinkeinoelämän näkemysten huomioiminen Britannian EU-eroneuvotteluissa
- Euroopan talous- ja rahaliitto EMU:n tulevaisuus (ml. pääomamarkkinaunionin toteuttaminen)
- vapaakaupan edistäminen sekä
- EU-sääntelyn toimivuus ja keventäminen.

EK:n agendalla ovat myös
- EU:n tulevaisuuskeskustelu
- vuoden 2019 eduskunta- ja Euroopan parlamenttivaalit
- syksyllä 2019 aloittavan komission ja Euroopan parlamentin sekä neuvoston painopisteet sekä
- Suomen EU-puheenjohtajuuskauden valmistelu.

Digitaalisten sisämarkkinoiden kehittämiseen tähtäävät aloitteet laahaavat edelleen. Jäsenmaat eivät ole olleet valmiita yhdenmukaistamaan sääntelyään toivotussa tahdissa. Digitaalisen talouden eri toimijoille ja toimintamalleille tulee taata tasapuoliset mahdollisuudet menestyä, joten sääntely-ympäristön pitää olla joustava ja teknologianeutraali, kannustaa innovointiin ja investointeihin, ja katsoa tulevaisuuteen. Erityisesti tekoälyn ja robotiikan kehittämistä ja käyttöönottoa on edesautettava tki-panostuksilla ja mahdollistavalla sääntely-ympäristöllä. Toimivat digitaaliset sisämarkkinat edellyttävät myös lainsäädännön tehokasta ja yhdenmukaista toimeenpanoa kaikissa jäsenmaissa. Yritysten velvollisuuksien tulee olla balanssissa suhteessa kuluttajien oikeuksiin säänneltäessä mm. sopimusehdoista kuluttajakaupassa. Lisäksi datan vapaata liikkuvuutta on edistettävä.

Osana EU:n ja EMU:n syventämistä komissio on keskittynyt EU:n **sosiaalisen ulottuvuuden** kehittämiseen. Sen keskeinen osa on marraskuussa 2017 hyväksytty sosiaalisten oikeuksien pilari. Sosiaalipilariin nojautuen komissio on julkaissut tai julkaisemassa laki- ja muita ehdotuksia muun muassa työn ja perhe-elämän yhteensovittamisesta, avoimista ja ennakoitavista työoloista ja sosiaaliturvan kattavuudesta. Samalla instituutiot jatkavat lähetettyjen työntekijöiden direktiivin ja sosiaaliturvan koordinaatioasetuksen käsittelyä. Elinkeinoelämä toivoo, että sosiaalipilaria käytetään kannustamaan jäsenmaita rakenneuudistuksiin osana eurooppalaista ohjausjaksoa. Tämä edesauttaisi työllisyyden kasvua.

EU-rahoitus on tärkeä työväline unionin kehittämisessä. Nykyisellään **EU:n talousarvion** rakenne vastaa huonosti EU:n tavoitteeseen lisätä työpaikkoja, kasvua ja investointeja. EU:ta kohdanneet suuret haasteet kuten pakolaistilanne ja turvallisuuskysymykset ovat aiheuttaneet lisämenopaineita EU:n budjettiin. Britannian EU-ero tarjoaa mahdollisuuden unionin ta-

lousarvion uudistamiseen. Unionin budjetista yhä edelleen merkittävä osa käytetään perinteisiin politiikkalohkoihin ja kansallisen tason toimiin. Menoeriä on tarkasteltava aidon eurooppalaisen lisäarvon näkökulmasta. Kriteerit täyttäviä julkisia hyödykkeitä ovat mm. investoinnit tutkimus- ja innovaatiotoimintaan sekä EU:n sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen. EU-rahoitusta on syytä ehdollistaa jatkossa entistä vahvemmin.

Neljä suurta EU-jäsenmaata esitti vuoden 2017 syyskuussa, että EU:ssa otettaisiin käyttöön nk. tasausvero, jolla verotettaisiin yritysten verkkobisneksessä muodostuvaa liikevaihtoa. Merkittävä osa jäsenmaista tyrmäsi idean välittömästi, mutta vuoden 2018 aikana komissiolta on odotettavissa esitys aiheesta. **Digitaalisen liikevaihdon verottamiseen** sisältyy merkittäviä ongelmia. Nykyisen yritysverotuksen lähtökohta on yrityksen veronmaksukyky eli tehdyn voiton verottaminen, mutta ehdotettu vero osuisi myös tappiota tekeviin yrityksiin. Samalla se koskettaisi kaikenkokoisia yrityksiä eri sektoreilla ympäri Eurooppaa, ei vain yhdysvaltalaisia IT-jättejä. Tasausveron sijaan yksi vaihtoehto voisi olla ns. digitaalinen kiinteä toimipaikka yrityksille. Tavoitteena tulee olla digitalouden kilpailuneutraali toimintaympäristö. Globaali ilmiö tarvitsee kuitenkin globaalin ratkaisun. On välttämätöntä, että EU ei etene asiassa yksin vaan edistää tavoitteitaan aktiivisesti myös OECD:n kautta.

EU:n **energiaunionin** lainsäädäntötyö kaudelle 2021-2030 eteni viime vuonna vahvasti huolimatta USA:n muuttuvan energia- ja ilmastopolitiikan aiheuttamasta epävarmuudesta myös kansainväliseen ilmastopolitiikkaan. Kaikki keskeiset lainsäädäntöehdotukset olivat parlamentin ja neuvoston käsittelyssä vuoden 2017, ja päätökseen asti etenivät päästökauppa- ja taakanjakodirektiivit sekä mm. hiilinieluja koskeva LULUCF-asetus. Alkuvuonna 2018 parlamentin ja/tai neuvoston viimeistelyssä ovat uusiutuvan energian ja energiatehokkuusdirektiivit, sähkömarkkinasääntely sekä energiaunionin hallintomalli. Kevättalvella alkavat näistä trilogi-neuvottelut. Elinkeinoelämä tavoittelee energiaunionin hankkeissa vähähiilisen, kustannustehokkaan ja monipuolisen energiantuotannon ja -käytön sekä investointien edellytysten paranemista.

Jäsenmaiden metsien hiilinielun vertailutason määrittely (2018-2019) ja uusiutuvan energian direktiivin bioenergian kestävyyttä koskevat linjaukset eivät saa vähentää tai sanktioida kansallisesti määriteltyjä kestäviä metsien hakkuumahdollisuuksia kasvavan biotalouden tarpeisiin. Energiatehokkuudessa tulee pitäytyä indikatiivisissa EU- ja kansallisissa tavoitteissa, jotta toimeenpano olisi mahdollisimman kustannustehokasta. Tämän lisäksi uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden EU-tasoisten tavoitteiden joustava toimeenpano tulee sallia ilman direktiivien tai hallintomallin kautta tulevia jäsenmaakohtaisia sitovia tavoitteita tai toimia. Sähkömarkkinoiden uudistamisessa niiden toimintaa tulee vahvistaa ja on pyrittävä uusiutuvan energian tuotantotuista kohti markkinaehtoista, päästökauppavetoista energiajärjestelmää.

Kiertotaloutta tulee edistää markkinalähtöisesti ja aiheeseen liittyvää sääntelyä on syytä tarkastella kokonaisvaltaisesti. Ei tule luoda päällekkäisiä ja ristiriitaisia säädöksiä, vaan pitää pyrkiä selvittämään mahdollisia ristiriitakohtia ja purkaa niistä aiheutuvia ongelmia. Kokonaiskuvan säilyttäminen ja eri sektoreiden välisen yhteistyön helpottaminen ovat hyvin tärkeitä. Vuonna 2018 komissio julkaisi kiertotaloudetta koskevan lainsäädäntöpaketin, jossa oli mukana muovistrategian lisäksi mm. tiedonanto tuote-, jäte- ja kemikaalilainsäädännön rajapintojen tarkastelusta ja mahdollisten ongelmakohtien identifioimisesta. Entistä enemmän nousee esiin myös toive jakaa tietoa esimerkiksi tuotteiden materiaalisisällöistä ja ympäristövaikutuksista kuluttajille ja kierrättäjille.

Britannian EU-eroneuvotteluissa on tapahtunut edistymistä, vaikka neuvottelut ovat edenneet toivottua hitaammin. Britannia on pyytänyt jäädä osaksi EU:n sisämarkkinoita ja tulliunionia noin kahden vuoden ajaksi brexitin jälkeen. Tämä on siirtymävaihetta koskevien

neuvotteluiden lähtökohta. Suomalaisyritysten näkökulmasta tilanne säilyisi tänä aikana käytännössä hyvin lähellä nykytilannetta. Tiiviiden taloussuhteinen ylläpitäminen Britanniaan on tärkeää. Euroopan yhtenäisyys ja vahva, laaja sisämarkkina ovat suomalaisen elinkeinoelämän ensisijaiset tavoitteet neuvotteluissa.

Talous- ja rahaliittoa on viime vuosina vahvistettu olennaisesti. Finanssipolitiikan sääntöjä ja talouspolitiikan koordinaatiota on tiivistetty, rahoitusvakauden varmistavia instituutioita on rakennettu ja rahoitusmarkkinoiden sääntelyä sekä valvontaa on lisätty ja yhtenäistetty. Eurooppalaisten pääomamarkkinoiden edistämiseksi on tehty esityksiä. Välitöntä tarvetta finanssipolitiikan sääntöjen uudistamiselle, talouspolitiikan uusille koordinaatiorakenteille tai instituutioille ei ole. Talous- ja rahaliiton uudistamisen tulisi keskittyä sääntökehikon yksinkertaistamiseen ja sääntöjen parempaan noudattamiseen sekä markkinakurin palauttamiseen, ei uusien instituutioiden tai rahoitusvälineiden luomiseen. Merkel ja Macron ilmoittivat tekevänsä yhteisiä ehdotuksia talous- ja rahaliiton vahvistamiseksi maaliskuussa, seuraavan päämiesten huippukokouksen alla. Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja Tusk haluaa päälinjoista päätöksiä kesällä 2018.

Pääomamarkkinaunionin toteuttamiseen on varattava aikaa ja se tulee tehdä markkinalähtöisesti. Rahoitusmarkkinoiden sääntelyn määrää tai sen aiheuttamaa hallinnollista taakkaa ei pidä enää kokonaisuudessaan kasvattaa. Sääntelyä on arvioitava kriittisesti ja sen ei-toivottuja vaikutuksia reaalitalouteen, kansainväliseen kauppaan ja Euroopan kilpailukykyyn on alettava purkaa. Finanssitransaktiovero ja rahoitusalan erillisverot haittaisivat rahoitusmarkkinoiden toimivuutta ja kansainvälistä kilpailukykyä, eikä niitä tule ottaa käyttöön yksipuolisesti EU:ssa.

EU:n **kauppapolitiikka** sai uutta tuulta purjeisiin viime vuonna, kun EU halusi nopeuttaa omaa kaupan vapauttamista luodakseen vastavoimaa Trumpin sisäänpäin käpertyvälle kauppapolitiikalle. Vuoden 2018 ensimmäisen puoliskon aikana odotetaan komission esityksiä kolmen uuden kauppasopimuksen voimaansaattamiseksi Japanin, Singaporen ja Vietnamin kanssa. Sopua haetaan tänä vuonna uudesta sopimuksesta mm. Mercosur-maiden ja Meksikon kanssa. Uusia neuvotteluprosesseja käynnistyy mm. Australian kanssa. Jotta tämä uusi positiivinen vauhti ei hiivu kesken, on EU:n kauppapoliittista toimintakykyä vahvistettava virtaviivaistamalla päätöksentekoprosessia ja varmistamalla komissiolle riittävät resurssit.

Venäjään liittyen ajankohtaista on lisääntyvä protektionismi ja siihen reagointi WTO:n riitojenratkaisumekanismin kautta. Pakotepolitiikka vaatii huomiota EU:n sisäisten rivien yhtenäisyyden sekä Yhdysvaltojen ja EU:n välisen negatiivisen kauppapoliittisen kierteen välttämisen varmistamiseksi.

Puheenjohtaja Junckerin komissio on edeltäjiinsä verrattuna tehnyt määrällisesti vähemmän lainsäädäntöesityksiä, mutta suurempina kokonaisuuksina. Komission toimenpiteet **paremman sääntelyn** edistämiseksi ovat kannatettavia silloin, kun ne tähtäävät avoimeen ja laajapohjaiseen valmisteluun perustuvaan lainsäädäntöön. On varmistettava, että paremman sääntelyn tavoitteisiin sitoudutaan sekä EU-instituutioiden sisällä, että niiden välillä. EU:n olemassa olevan lainsäädännön toimintaa arvioivaa REFIT-ohjelmaa on jatkettava kunnianhimoisesti, myös REFIT-platformin suosituksia seuraamalla. Tavoitteena tulee olla mm. päällekkäisyyksien poistaminen. EU voi parhaiten olla pk-yritysten asialla etenemällä byrokratian purkutalkoissa sanoista tekoihin.